

natuur houden, worden aangeraden hun wandeling uit te strekken tot over de grens en velen blijken dit reeds te doen.

Natuurlijk komen er in Zuid-Limburg ook nog wel wegen voor, waarvan de bermrijke natuurschoon zijn en natuurlijke overgangsstroken vormen, maar ze worden steeds zeldzamer. Het wordt tijd hier ook eens aandacht te schenken aan de zwarte adem, des te meer, daar dit kort houden van de begroeiing vaak totaal zinloos is.

Er is nog een andere plantengemeenschap waar wel eens aandacht aan geschonken mag worden, voordat het te laat is. Bij het fotograferen van orchideeën, gedurende de laatste jaren, viel het me op hoe zeldzaam wel de groeiplaatsen van de vleeskleurige orchis en de mei-orchis hier geworden zijn. Daar foto's van deze nog aan mijn verzameling ontbraken en ik me eigenlijk niet herinneren kon ze de laatste jaren in behoorlijke aantallen gezien te hebben, moest, daar de tijd drong, de hulp van anderen ingeroepen worden. Nu is het in de regel niet verstandig de vindplaatsen van zeldzame planten te publiceren, maar in dit geval is het zeer wenselijk, ja zelfs noodzakelijk. Een vindplaats komt voor bij Tulle (Vaesrade). De bodem is er zeer moerassig, zelfs in de afgelopen zomer kreeg men er natte voeten. Er groeien daar behalve orchideeën, talrijke andere voor Zuid-Limburg interessante planten, o.a. het zeer decoratieve waterdriblad, welke behoort tot de familie van de watergentianen. Een andere vindplaats is bij Stokkum. Beide worden gebruikt als stortplaats van vuil en als dit door blijft gaan zullen beide wel spoedig verdwenen zijn.

Die bij Tulle is de belangrijkste en over deze werd reeds eerder alarm gemaakt. Er zijn reeds veel te veel van dergelijke moerassige weilanden met puin en andere rommel opgevuld. Er zijn mij nog wel enkele vindplaatsen van bovengenoemde orchideeën bekend, deze lopen echter voorlopig nog geen gevaar en hun ligging kan in dit artikel achterwege blijven.

Als men echter deze povere resten vergelijkt met wat dokter de Wever in het Jaarboek van het Natuurhistorisch Genootschap van 1913 erover schrijft, dan komt men tot de conclusie, dat de vleeskleurige orchis met de mei-orchis in de laatste 50 jaar in aantal sterk verminderd zijn, ja zelfs tot de zeer zeldzame soorten van Zuid-Limburg behoren en dat het hoog tijd

wordt totale verdwijning te voorkomen. Een verder dempen van deze moerasjes moet dan ook beslist vermeden worden.

Herfst, 1959.

INULA SALICINA L., DE WILGEBLADALANT, IN NEDERLAND

door
S. J. VAN OOSTSTROOM
(Rijksherbarium, Leiden)

Het feit, dat onlangs een tweede vindplaats van *Inula salicina* in Zuid-Limburg werd ontdekt, brengt mij ertoe, nog eens de aandacht van de Limburgse floristen te vestigen op deze bij ons zo zeldzame soort.

Gaan wij het areaal, dat door deze *Inula* bewoond wordt, na, dan blijkt, dat zij voorkomt door een groot deel van Europa, en wel van Skandinavië (tot ruim 66° N.B. in Finland) in het noorden, tot Spanje, Portugal, Italië (incl. Sardinië) en het noordelijk gedeelte van het Balkan Schiereiland in het zuiden, en van Ierland in het westen tot Midden- en Zuid-Rusland en de Kaukasus in het oosten, terwijl ten slotte ook vondsten bekend zijn van Armenië en de Libanon.

De soort wordt aangetroffen onder sterk uiteenlopende omstandigheden. Zij komt voor op beboste, doch ook op open, zonnige hellingen, op kapvlakten, aan bosranden, verder in moerassige graslanden, op veenachtige plaatsen en in rietlanden.

Letten wij op het voorkomen in de ons omgevende landen, dan blijkt, dat de soort van enige plaatsen in Ierland bekend is, doch niet in Engeland of Schotland wordt aangetroffen. In België wordt zij in hoofdzaak gevonden in het zuidoostelijk deel, terwijl zij ook in het aangrenzende Luxemburg voorkomt; in Duitsland ontbreekt zij geheel in het noordwestelijkste deel van de Noordduitse laagvlakte; in de omgeving van Osnabrück en in de Eifel is zij echter op een paar plaatsen gevonden.

De vindplaatsen in België, welke liggen in de provincie Luik, naderen het dichtst de Nederlandse grens; dit zou doen verwachten, dat de soort vooral in het zuidelijkste deel van ons land, in Limburg, kan worden aangetroffen. Toch werd zij bij ons voor de eerste maal gevonden

op een in verband met het voorgaande niet direct voor de hand liggende plaats, namelijk bij Hoevelaken en wel in juli 1905. Zij werd daar verzameld op moerassige heidegrond, links van de weg die van Hoevelaken naar het voormalige kasteel Stoutenburg leidt. De eerste vermeldingen geschieden door de vinder, Des Tombé (1912, p. 14) en door Goethart (1907, p. 74). Een bloeiend takje van genoemde vind-

plaats bevindt zich in de collectie van het Rijks-herbarium te Leiden.

De tweede vondst van *I. salicina* betreft Zuid-Limburg; daar werd de soort in aug. 1939 aangetroffen door J. Pape en wel te Oud-Valkenburg, „tegen de helling van de Biebosch, beoosten de weg Valkenburg-Sibbe, op een open plek in het bosch, tegen de krijthelling”. Bloeiend materiaal van deze plaats bevindt zich ook in

het Rijksherbarium. Deze vondst werd door Kloos (1940, p. 140) vermeld; hij beschouwt haar ten onrechte als de eerste in Nederland. Vermoedelijk van dezelfde plaats afkomstig zijn planten, die door P. Pons in juli 1944 werden verzameld en die door Dr. R. C. Bakhuizen van den Brink eveneens in het Rijksherbarium werden gedeponneerd.

Het is mij niet bekend, of de soort thans op deze vindplaats nog voorkomt; het loont zeker de moeite dit nog eens na te gaan. Indien iemand iets hierover mocht weten, zou ik een berichtje zeer op prijs stellen. In 1947 groeide zij er nog volgens een op een vergadering van het Natuurhistorisch Genootschap te Maastricht door de heer Habets gedane mededeling (zie Natuurhist. Maandbl. Limb. 36, 1947, p. 46).

Tot voor kort was deze Biebosch-vondst de enige uit Zuid-Limburg. Wel vermeldt het Maandblad van het Natuurhist. Gen. Limb. 3e jaarg., no. 12, 1914, p. (4) nog een adventieve vondst van Sittard, doch deze opgave heeft hoogstwaarschijnlijk, zoals Dr. Kruijtz er mij desgevraagd mededeelde, betrekking op exemplaren van *I. britannica* L., die door De Wever bij een graanmagazijn te Sittard werden gevonden. In zijn later verschenen „Lijst van wildgroeiende planten” vermeldt De Wever (1920—'23, p. 6) deze vondst dan ook niet meer.

Een verrassing was het daarom, toen Dr. J. W. A. van de Graaff (Voerendaal) mij in oktober 1959 een exemplaar van *I. salicina* stuurde van een geheel andere vindplaats in Zuid-Limburg, nl. van een kalkheuveltje bij de rand van het Schweiberger bos ten westen van Mechelen. Betekent dit een recente vestiging van de soort ter plaatse? Of komt zij in deze omgeving meer voor en is zij over het hoofd gezien? Moge deze tweede Zuidlimburgse vondst een aansporing zijn, nog eens extra op de soort te letten!

Een korte beschrijving van *Inula salicina* L. volgt hier:

Plant overblijvend, ca. 30—60 (—80) cm hoog, met een kruipende, vertakte wortelstok en rechtopstaande, kale of onderaan behaarde, stijve, licht breekbare stengels; deze onvertakt, met één hoofdje, of bovenaan vertakt en met weinige, tuilvormig gerangschikte hoofdjes. Bladen talrijk, meestal afstaand of iets teruggebogen, langwerpig tot smal lancetvormig, zit-

tend en met hartvormige voet halfstengelomvat- tend, spits, gaafrandig of verwijderd getand, vrij stijf, kaal of aan de rand en aan de onder- zijde op de nerven kort ruw behaard, iets glanzend, aan de onderzijde duidelijk netvormig ge- aderd. Hoofdjes ca. $2\frac{1}{2}$ —3(—5) cm in diam.; omwindselbladen dakpansgewijs, de buitenste geheel of alleen aan de top kruidachtig, lancet- vormig of eirond-lancetvormig, met toegespitste, iets afstaande top, kaal en met gewimperde rand, de binnenste geleidelijk in lengte toenemend, vliezig, meer lijnvormig. Bloemen goudgeel; de lintbloemen lijnvormig, ca. 1 mm breed, meer dan dubbel zo lang als het omwindsel. Vruchten ca. $1\frac{1}{2}$ mm lang, zwak geribd, kaal; pappus uit enkelvoudige haren bestaand. Bloeitijd: juni—aug. (—oct.).

Literatuur

- Goethart, J. W. C. (1907): Aanwinsten van het Herbarium over het jaar 1905 en 1906. Ned. Kruidk. Arch. 1907, p. 62—85.
- Kloos Jr., A. W. (1940): Aanwinsten van de Neder- landse flora in 1939. Ned. Kruidk. Arch. 50, p. 123—145.
- Tombe, F. A. des (1912): Verzeichniss der neuen und bemerkenswerthen Gefässpflanzen welche in den Niederlanden 1901—1910 gefunden wurden (Erster Theil), Meded. Rijksherb. Leiden 8, p. 1—61.
- Wever, A. de (1920—'23): Lijst van wildgroeijende en eenige gekweekte planten in Zuid-Limburg, XI. Jaarb. Natuurhist. Gen. Limb. p. 3—48.

REPTIELEN EN AMFIBIEËN in de OMGEVING VAN VENLO.

door H. HERMANS

Sinds een vijftien-tal jaren zijn wij bezig, met het inventariseren der herpeto-fauna in de om- geving van Venlo. Ons arbeidsterrein beperkt zich hoofdzakelijk tot een betrekkelijk klein ge- bied, n.l. de smalle strook tussen Arcen en Tegelen, ± 15 km en tussen de Duitse grens en de Maas, ± 3 km.

Dit gebied met zijn dikwijls prachtig natuur- schoon, zijn afwisseling van droge en vochtige heide, weiden, vennen, loof- en naalddhout en met slootjes doorsneden tuiniersland, is vrij in- tensief doorzocht. Verrassende vondsten, in de loop der jaren gedaan, geven ons hoe langer hoe meer de overtuiging, dat we van een waar her- petologisch paradijsje kunnen spreken. De door

ons gevonden amfibieën en reptielen zijn de volgende:

Groene waterkikker (*Rana esculenta*), Bruine landkikker (*Rana temporaria*), Heikikker (*Rana arvalis*), Boomkikker (*Hyla arborea*), Gewone pad (*Bufo bufo*), Rugstreeppad (*Bufo calamita*), Knoflookpad (*Pelobates fuscus*), Kleine watersalamander (*Triturus vulgaris*), Grote kamsalamander (*Triturus cristatus*), Vinpoot- of draadstaart-salamander (*Triturus helveticus*), Zandhagedis (*Lacerta agilis*), Levendbarende hagedis (*Lacerta vivipara*), Hazelworm (*Anguis fragilis*), Ringslang (*Natrix natrix*), Glad- de slang (*Coronella austriaca*).

Een respectabel soortenaantal dus, dat we nog graag gecombineerd zagen met Adder (*Vipera berus*) en Europese moerasschildpad (*Emys orbicularis*). Wanneer we dit lijstje de revue laten passeren en iets vertellen over onze waarnemingen, vindplaatsen en biotopen, zullen we ons in verband met de plaatsruimte soms moeten beperken tot een korte opsomming.

Meermalen worden in dit artikel de Venlose en Tegelse kleigroeven genoemd als vindplaat- sen. Bedoeld zijn hiermee, oude uitgetichelde groeven. Door het overal siepelende water vor- men zich poeltjes, die al spoedig begroeid raken en dan ware eldorado's worden voor de herpe- toloog.

Groenewaterkikker: Zeer algemeen. Als merkwaardige bijzonderheid vonden we in een Tegelse kleigroeve een lichtblauw gekleurd exemplaar. In deze zelfde groeve kwamen ook groene waterkikkers voor van abnormale grootte, zodat we wel eens gedacht hebben aan de variëteit *ridibunda*.

Bruinelandkikker: Zeer algemeen.

Heikikker: De verspreiding van deze fraaie kikker beperkt zich tot de omgeving van de Ravenvennen bij Arcen, Lommerbroek bij Lomm en de Venkoelen bij Venlo. Ze kwamen tot voor een vijftal jaren aan de Ravenvennen zeer talrijk voor, waaronder exemplaren met haast witte rugstreep. Hierna is het snel berg- afwaarts gegaan. Of de langdurige regenarme periode's in de laatste jaren, waardoor de ven- nen dikwijls practisch droog kwamen te liggen en talrijke larven te gronde gingen, er debet aan zijn, is nog een raadsel. Zelfs na intensief speu- ren, hebben we in mei van dit jaar geen enkel exemplaar kunnen ontdekken.

Boomkikker: Vele waarnemingen en